

Eve Mutso: vigatus tähendab tantsijale identiteedikriisi äärel olemist

Balleti „Tramm nimega Iha” Blanche DuBois' rolli lõi Eestist pärit baleriin Eve Mutso. Septembris tantsib ta seda esimest korda Estonia laval.

Eve Mutso alustas oma karjääri aastaid tagasi Estonias, ent 2003. aastal viis armastus ta siit Šotimaale. Töötanud kaua Šoti riikliku balletiteatri esitantsijana, otsustas ta vabakutseliseelu kasuks. See on soodus ka Eestile, sest oma töödega satub ta üha enam siagi. Tennessee Williamsi näidendil põhineva balleti „Tramm nimega Iha” maailma esietendus toimus 2012. aastal Šoti riiklikus balletiteatris. Selle on loonud koreograaf Annabel Ochoa Lopez ning filmi- ja teatrilavastaja Nancy Meckler. Tunnustust ja auhindu kogunud ballett on reisinud mööda maailma. Estonia oli teine teater, mis sai õiguse seda lavastada. Praeguseks on Eestis lavastust mängitud kaks aastat, ent 4. ja 15. september on esimesed korrad, kui siin saab peaosas näha Mutsot, kes on loonud DuBois' rolli.

Mutso ütleb, et roll tuli tema ellu väga õigel ajal. „Selleks ajaks oli mul nii elukui ka tantsukogemust. Juba pool aastat enne rolli repertuaari tulekut lugesin läbi selle ja teised Tennessee Williamsi näidendid, lugesin ka tema elulugu, vaatasin ära kuulsa filmi ja lasksin sellel infol settida,” lausub tantsija. Ta ütleb, et ajaks, kui koreograafiat looma hakati, oli tal selleks piisavalt materjali. „Mulle tundub kogu tema tegevusliin ja karakteri areng väga loogiline. Ka see, kuidas tegelane ühiskonnas ei haaku ega hakkama saa.” Kuidas üldse näidendit tantsus edasi anda? „Näidend algab nii, et Blanche jõuab New Orleansi Stella juurde. Me ei saa aru, miks on see karakter natuke liimist lahti ja oma käitumises ehk natuke häiriv või kummaline. Kuna me ei kasuta sõnu ja tantsus minevikku ei eksisteeri, siis me ei saa selgitada: ma tegin midagi sellepärast, et olin mingisuguses situatsioonis,” selgitab Eve. Ballett algab lambipirni all valguskumas tantsiva noore Blanche'iga.

„Algul mõtles Tennessee Williams näidendi pealkirjaks panna „Moth” ehk „Ööliblikas”. Liikumises ongi ööliblika tung valguse poole, ärevus ja pinge. Pirn kõrvetab, kui selle lähedale jõuda. See on iha, hirm ja surm. Kui sa ööliblika tapad, muutub ta kuldseks tolmuks,” kirjeldab Mutso kandvat ideed. See, mida ta tantsib, pole vähemat ega rohkemat kui inimhinge püsिमatus ja enesehävituse poole pürgimine.

Etendus keset orkaani

Mutso tantsis rolli viis aastat, enne kui selle mõneks ajaks nii-öelda kõrvale pani. Nende aastate sisse kuulub ka ringreis USA-s. Lavastust mängiti Washingtonis, Houstonis, Los Angeleses, Floridas, Minneapolises, San Antonion, Pittsburghis, samuti New Orleansis, kus näidendi tegevus toimub. „New Orleansis oli samal

Eesti Päevaleht

02.09.2019

Keiu Virro

87000

[12 13](#)

Rahvusooper Estonia

Ballett

ajal metsik orkaan ja meile öeldi: kui elekter ära läheb, siis meie toome lavale küünlad, aga teie tantsite edasi!” muigab Mutso.

„Seal on ka muidu selline voodoo-jazz'ilik atmosfäär ja kui sa veel samal ajal tead, mis kõik tegelikult ümberringi keeb... Me läksime ja tantsisime oma südame ribadeks. Rahvas võttis selle tohutult hästi vastu,” kirjeldab baleriin.

Tuuritamine paneb tantsijad alati proovile. „Vahel on nii, et lähed lavale ja käed värisevad, sest keha ei ole suurest ajavahest taastunud,” toob ta näite. Enamasti annab Šoti balletitrupp veel tantsukoolidele tunde, samuti korraldavad nad tutvustavaid käike lava taha. „Tahame kogukonnale enda poolt midagi lisaks anda,” ütleb Mutso. Ja kui jalad kogu sellest reisimisest ja kuumast üles paistetavad, ei jää muud üle, kui need jäävanni panna ja parimat loota. „Reisil ikka juhtub, aga show must go on.”

Šotimaal elab Mutso koos eestlasest abikaasa ja tütreaga. Eesti uudiseid jälgivad nad pidevalt, samuti vaatavad eesti saateid.

„Minu laps käib eesti üleilmakoolis. See on internetikool, kus ta õpib juba teist aastat eesti lastele mõeldud programmi järgi. See on siis lisa Šotimaa koolile,” räägib Mutso. Üleilmakool aitab eesti kirja- ja kõnekeelt heal tasemel hoida. Eve Mutso on aegajalt käinud Estonias nii külalistantsija kui ka -lavastajana ja Estoniat peabki ta oma teiseks koduteatriks. Mõnikord mõtisklevad nad perega tagasituleku üle, ent midagi kindlat pole paika pandud. Šotimaal on huvitav kultuurikeskkond, seal toimub muu hulgas üks suurimaid eri kunstidele keskendunud festivale, Edinburgh Fringe festival. Ühtlasi paelub Mutsot Šotimaa võimas loodus. „See läheb väga hinge ja võtab sõnatuks. Mäed, orud, metsad, mereäär. Loodus annab kosutust,” ütleb ta.

Hingetrauma kehavigastusest

Mutso nagu paljude tantsijate teel on olnud nii peaaegu ta karjääri lõpetanud vigastusi kui ka neist toibumist. Tantsija sõltub paratamatult oma keha tervisest. „Istud haiglavoodis. Valust ei ole mõtet rääkidagi, aga see tähendab ka identiteedikriisi äärel olemist. Kui ma ei tantsi, kes ma siis olen, kuidas ma saan kasulik olla?”

Mutsol on opereeritud mõlemaid pahkluid. Tema põlv sai viga proovisaalis hüppelt kukkumise tagajärjel. Taastumine võttis kaheksa kuud. Õnneks on toetus alati olemas olnud.

„Psühhoteraapeut, rehabilitatsiooniplaan. Seda on vaja ka selleks, et mitte keha paranemisest ette kiirustada. Tantsijal on väga vähe aega oodata. Peaaegu ükski teine karjäär ei saa nii kiiresti läbi,” nendib Mutso. Tipptantsija karjäär kestab enamasti ainult umbkaudu 20 aastat.

Kolm aastat tagasi otsustas ta vabakutseliseelu kasuks, ka siis kerkis küsimus tema kui tantsija identiteedi kohta. Muutus tundus algul hirmus, ent praeguseks on ta peale tantsijana tegutsemise

loonud üksjagu tantsuseadeid. „Erinevad projektid on mind õpetanud end muud moodi väljendama ja ka oma teadmisi edasi andma. Ma olen oma hirmudest lahti lasknud. Tavaliselt tasub risk end ära,” ütleb Mutso. Näiteks kunagi kartis ta tohutult kõrgust, ent ühe töö käigus puutus esimest korda kokku õhuakrobaatikaga. See tähendas kõrgustesse ronimist, läbi õhu hõljumist. „Ma olen nüüdseks kaks ja pool aastat tsirkusekeskuses treeninud. Lasksin tasapisi oma hirmudest lahti ja praeguseks suudan kümne meetri kõrgusel ise trapetsi peale hüpata,” räägib ta.

Tsirkusekooli õpetaja

Vähe sellest, nüüd õpetab ta juba ise tsirkusekoolis, kombineerides tsirkust ja tantsu. „Ütlen kõigile noortele tantsijatele, et mida rohkem asju nad oskavad, seda parem,” sõnab Mutso. End ainult ühe alaga sidudes võib saada tugeva tagasilöögi. „Mida rohkem asju CV-s, seda parem tantsijale. Nüüdistants, modern, klassika, džäss, õhuakrobaatika, näitlejameisterlikkus, laul, ükskõik mida saad endale vöö vahele pista. Mida rohkem tööriistu sinu tööriistakastis, seda avarama meelega looja sa oled.” Ja kui ei tule välja, mis siis, arvab ta. „Vähemasti tead siis, et oled proovinud.” Tantsija elus on oluline osa õpetajatel, kelle võimuses on isiksusi lammutada, ent ka näidata, et kui mõni vigastus või keha kulumine viimaks karjääri lõpetab, on peale tantsumaailma teisigi teid. Tuge on vaja kogu elu. „Kui sa vaimselt laguned, siis sageli keha järgneb,” ütleb Mutso. Tantsijad on enamasti enda kõige suuremad kriitikud. „Proovisaali peegel on olnud minu ees alates kümnendast eluaastast, et öelda: sa ei ole piisavalt hea, tee paremini, tee täpsemalt, hüppa kõrgemale, rakurss ei ole hea, leia õige silmavaade,” kirjeldab Mutso. Õpetajad omakorda toovad esile peamiselt vigu. „See on niigi karm keskkond, kui seda saab natukenegi kergemaks teha, andes tantsijale vaimset tuge, siis on õpetajad leidnud õige tee,” ütleb Mutso.

Professionaalsel tantsijal kulub igal hommikul tund või poolteist, et keha töökorda viia. Alles siis algavad proovid. „Sa ei peaks tantsijana olema enesetapu äärel, vaid valmis, energiat täis ja positiivne, et kuus tundi proovisaalis tööd teha ja õhtul etendus anda,” ütleb ta. Aga miks ometi end nii keerulise erialaga siduda? „Tantsija jaoks on see sageli ainus viis, kuidas end maailmas näha. Sa oled üheksa aastat balletikoolis käinud, juba 19-aastasena antakse sulle rolle tantsida, näed, kuidas inimesed sulle plaksutavad. See on kihvt, see on äge, see on eluandev!” kirjeldab ta põhjusi, mis tantsijaid raskustest hoolimata ikkagi sellele teele tõmbab. „Etenduste ajal oled sa adrenaliini täis, ei tunne valu, kardin tuleb alla ja sel hetkel oledki kõige õnnelikum inimene. Lähed koju ja mõtled veel selle üle, mida tegid. Ja hommikul algab kõik uuesti.” ●

"„Meile öeldi: kui elekter ära läheb, siis meie toome lavale küünlad, aga teie tantsite edasi!"

"End ainult ühe alaga sidudes võib tantsijate karjäär saada tugeva tagasilöögi, märgib Mutso."

LAVASTUS

„Tramm nimega Iha”

Ballett Tennessee Williamsi näidendi ainetel

Lavastaja: Nancy Meckler Koreograaf: Annabelle Lopez Ochoa

Peaosas: Eve Mutso

Esietendus Estonia rahvusooperis 4. novembril 2017

Tantsijakarjäär kestab umbes 20 aastat. „Oluline osa tantsija elus on õpetajatel, kes saavad näidata, et kui mõni vigastus või keha kulumine viimaks karjääri lõpetab, on peale tantsumaailma teisigi teid,” ütleb baleriin Eve Mutso.

Keiu Virro

Sarnased uudised

[GALERII | Baleriin Eve Mutso: „Tulin Inglismaale abikaasa pärast ja tema tuli Šotimaale minu pärast.“](#)

ohtuleht.ee 28.08.2019

[Baleriin Eve Mutso: „Tulin Inglismaale abikaasa pärast ja tema tuli Šotimaale minu pärast.“](#)

Õhtuleht 28.08.2019

[Eve Mutso: vigastus tähendab tantsijale identiteedikriisi äärel olemist](#)

epl.delfi.ee 02.09.2019

